

Kiddushin 59a

אזל רב גידל קבליה — **Rav Gidel was negotiating** with a land-owner to buy a certain land, — אזל רבי אבא זבנה — **and then, R' Abba went and bought it first.** — לרבי זיירא — **When Rav Gidel learned of this, he went and complained about [R' Abba's action] to R' Zeira,** — אזל רבי זיירא וקבליה לרב יצחק נפחא — **and R' Zeira went and presented the complaint to Rav Yitzchak Nafcha.** — אמר ליה — **Upon hearing the story, [R' Yitzchak Nafcha] said to [R' Zeira]:** — המתן עד שמעלה אצלנו לרגל — **“Wait until [R' Abba] comes to us for the next Festival, and then we shall confront him.”** — כי סליק אשכחיה אמר ליה — **When the Festival arrived and [R' Abba] came, [R' Yitzchak Nafcha] found him and said to him:** — עני מהפך בחררה — **“If a poor man is casting about, trying to take possession of a certain cake, and another person comes and snatches it away from him,** — מאי — **what can we say about this latter person?”** — אמר ליה — **[R' Abba] replied to him:** — קרא — **“He can justifiably be called a wicked man.**

Mordechai (Bava Basra 54a)

אלא היכא דגמרו הפיסוק — **One is not called “casting about for a cake”** — לא מיקרי מהפך בחררה ונתרצו זה לזה — **except where the buyer and seller decided on a price,** — ולא היו חסרים רק הקנין — **and they reached an agreement and were lacking only the formal act of acquisition.** — והלך זה וקנאה או באותן דמים או הוסיף דמים — **Then this second person went and purchased it either for the same price or higher.** — אז נקרא רשע — **In that case he is called wicked.** — אבל אם המוכר אינו רוצה למכרה בכך — **But if the seller does not want to sell it for this price offered by the first customer,** — והלך אחר וקנאה — **and someone else went and bought it,** — לאו רשע הוא — **he is not wicked.** — אם כן מפסדל למוכר — **For if even in this type of case he were called wicked,** — שאם יבא ראובן לקנות קרקע של שמעון — **if so we would cause a loss to a seller.** — לא ירצה לתת לו אלא דבר מועט ולא כפי שויה — **For if Reuven would come to buy Shimon's land,** — לא יהא אחר רשאי לקנותם — **he would want to offer only a small amount but not its true value,** — ורבנן חשו טובא לפסידא דמוכר — **and no one else would be permitted to buy it.** — **And the Rabbis were always concerned about the welfare of a seller.**

Rama (Choshen Mishpat 237, 1)

— **This whole discussion refers only to where they already decided on a price,** — ואין מחוסרין אלא הקנין — **and they are missing only the act of acquisition.** — אבל אם מחוסרין עדיין הפסיקה — **But if they are still lacking a decision on the price,** — שהמוכר רוצה בכך והקונה רוצה יותר בזול — **that the seller wants this much and the buyer wants it cheaper,** — מותר לאחר לקנותו בין אם המוכר עכו"ם או ישראל — **it is permitted for another to purchase it, whether the seller is an idolater or an Israelite.**

פיסוק דמים

פתחי תשובה (סק"ג, בשם הפרישה) - ועתה נוהגין לפסוק על כיוצא בזה שהוא השגת גבול, ולכאורה נראה לחלק דכשבא א' לקנות דבר מהשני ומחולקים בפיסוק הדמים זה אומר קחהו בששה וזה אומר תנהו ד"מ בארבעה ומתעסקים בפיסוקו זה להוסיף וזהו לגרוע ולולא שבא השלישי היו משווים נפשם זה מקרי גם כן הסגת גבול, והא דאמרו שאינו נקרא הסגת גבול עד שיהיו משווים בפיסוק היינו כשהלוקח הלך מהמוכר ואמר לא אתן יותר מזה.

אבני נזר (חו"מ יז) - לעולם יכול המוכר לחזור מהראשון ולמכור לאחר והאחר מותר לקנות ממנו... ואין איסור רק אם האחר התחיל עם המוכר בעוד שרצה למכור להראשון... לא נאמר דין עני המהפך אלא כשהמוכר רוצה למכור לו, וכשאינו רוצה אין איסור, ואם כן כשהמוכר רוצה למכור לאחר אין עליו שום איסור.

ערוך השלחן (רלז, א) - [דברי הרמ"א הם] בענין מסחר אקראי, אבל בשוק שהרבה קונים והרבה מוכרים נמצאים תמיד, כשאחד עומד על המקח אסור לאחר לילך על מקח זה כל זמן שהראשון עומד עליו אף כשלא פסק המקח עדיין.

ערך שי (רלז, ב) - ליכא בזה משום עני המהפך כיון דנותן מעות לקהל דמחזורין עדיין הפסיקה מותר, וילקי לה מדינא דבר מצרא דכל שיש פסידא למוכר לא תקנו, ואם כן כמו דליכא בשכירות דינא דבר מצרא כשמוסיף השוכר, הכי נמי ליכא משום עני מהפך. [וצ"ע מדברי המרדכי עצמם].

אם השני היה שוגג

חמדת שלמה (הובא בפתחי תשובה סק"ב) - בשוגג דלא ידע פשוט דאין עליו שום דין כלל, ומה שאמר ר' יצחק לר' אבא השתא נמי ניתבה ניהליה מר, הוא רק למדת חסידות.

דברי גאונים (כז, ח) - עיין שם בזכור לאברהם בשם הכנסת הגדולה דאפילו לא ידע הקונה השני שהראשון היה מחזר לקנות רק אחר כך נודע לו, מכל מקום חל עליו דין עני המהפך בחררה וכו'. והרב גור אריה כתב דאם לא ידע לא נקרא רשע ואינו מחויב להחזיר רק ממידות חסידות. ואם כן לפי מה שכתבתי בשם הכנסת הגדולה דהיכא דאיכא פלוגתא דרבוותא אוקי גברא אחזקתיה בנדון זה אין לקראו רשע.

בית אפרים (חו"מ נח) - התם מיירי שלא ידע שהפך בה רב גידל ולא עביד איסורא כלל... מכל מקום דוקא התם דלמה לו לחקור אם יש מי שהיפך בה מה שאין כן בזה כיון שרגילות הוא שבעל הסחורה מחזיר עליו לפדותה וזה עשה עצמו כלא ידע וכאלו ידע דמי.

אגרות משה (חו"מ סי' ס) - אף בלא ידע יש עליו חיוב אם אינו רוצה להקרא רשע להחזיר ולמוכרו להראשון ולמסור השכירות להראשון. וכן מפורש בקידושין שר' אבא לא הוה ידע דרב גידל הוה מהפך בההיא ארעא.

אם יש איסור על הבעל הבית (או המוכר)

מהר"ם אלשיך (סי' סז) - ובא אחר ונטלה אמרו דנקרא רשע אבל בא בעל החררה ונתנה לאחר לא אמרו.

דברי גאונים (קי, יב, בשם נחלה ליהושע) - איסור עני המהפך בחררה לא רכיב אלא על המשתדל לדחות את חברו מהקניה או מהשכירות. אבל על הבעל הבית המשכיר או המוכר ליכא גביה שום איסורא.

(פת"ח עמ' רצה) שו"ת הליכות ישראל אשה שרצתה להשכיר חלק מדירתה והשתנו על המחיר עם משפחה גדולה...

ואפשר לומר שאם יש לאיש מבחוץ להזהיר פועל שלא להסיג גבול תלוי בחדוש הנתיבות שאין צריכים כפרה על עבירת דרבנן בשוגג.

Sofrim (getting two estimates)

Auction

ואחר כך העירוני שמדברי הרב משה ז"ל נראה שמחמיר אפילו כאשר הבעל הבית בא לפועל השני, דלא כהאבני נזר, עיין שם.